अध्याय २४ वा.

श्रीगणेशायनमः । श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥
श्रीकुलदेवतायैनमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यांनमः ॥
श्रीसद्गुरु साईनाथायनमः

गताध्यायांतीं दिधलें वचन । साईनाथ गुरुकरुणाघन ॥
थट्टामस्करींतही देती शिकवण । कैशी ती कथन करितों मी ॥ १ ॥

कथन करितों हा अहंकार । असावें गुरुपदीं निरहंकार ॥
तेणेंची कथेशीं पाझर । फुटतो सादर सेवावा ॥ २ ॥

नित्य निर्मल निष्कल्मष । साधू सज्जन महापुरुष ॥
स्वच्छ निरभ्र जैसें आकाश । शुद्ध निर्दोष तैसे ते ॥ ३ ॥

महाराज साईचें भजन । स्वार्थ आणि परमार्थ साधन ॥
स्वस्वरूपीं अनुसंधान । समाधान अन्तरीं ॥ ४ ॥

जया मनीं स्वहित साधणें । कथेसीं आदर धरावा तेणें ॥
सहज परमानंद भोगणें । सार्थक साधणें जीवाचें ॥ ५ ॥

श्रवणें लाभेल निज विश्रांती । निरसेल भवभयाची भ्रांती ॥
होईल परमानंद प्राप्ती । श्रोतियां सद्गति रोकडी ॥ ६ ॥

अंतरसाक्ष साईसमर्थ । पूर्ण जाणे भक्तभावार्थ ॥
संपादूनि निजकर्तव्यार्थ । वचन निर्मुक्त होईल ॥ ७ ॥

बुद्धिप्रेरक साईसमर्थ । तेच वदविती निज वचनार्थ ॥
कथीन यथामति तद्भावार्थ । स्वार्थ परमार्थ साधक ॥ ८ ॥

नव्हे अंध, ना रातांधळे। डोळे असोन जन आंधळे ॥
केवळ या देहबुद्धीचिया बळें। निज हित न कळे तयांतें ॥ ९ ॥

देहतरीं हा आहे ऐसा। नाहीं क्षणाचाही भरंवसा ॥
पसरितों मी पदरपसा[1]। क्षणैक रसा चाखाया ॥ १० ॥

थट्टाविनोदीं सकळा प्रीती। बाबांची तो अलौकिक रीति ॥
थट्टेंतूनही सारचि ठसविती। हितकारक ती सकळांना ॥ ११ ॥

जन थट्टेच्या नादीं न भरती। परी बाबांच्या थट्टेसीं लांचावती ॥
कधीं कीं आपुले वाट्यास येती। वाटचि पाहती आवडीनें ॥ १२ ॥

थट्टा कोणास बहुधा नावडे। परी ही थट्टा परम आवडे ॥
बरी अभिनयाची जोड जंव जोडे। कार्यचि रोकडें तें साधे ॥१३॥

सहज अभिनय अभ्यास। सस्मित वदन नयन विलास ॥
इहीं जवं थट्टेंत भरे रस ॥ तियेची सुरसता अवर्ण्य ॥ १४ ॥

आतां कथितों एक अनुभव। कथा अल्पबोध अभिनव ॥
थट्टेपोटीं परमार्थोद्भव। शब्दगौरव परिसातें ॥ १५ ॥

आठवड्याचा प्रति रविवार। शिरडीस भरतो मोठा बाजार ॥
पाल देऊनि उघड्यावर। उदीम व्यापार चालतो ॥ १६ ॥

तेथेंच मग रस्त्यावर। भाजीपाल्याचे पडती ढिगार ॥
तेली तांबोळी यांचें संभार। चव्हाट्यावरीं बैसती ॥ १७ ॥

ऐशा त्या एका रविवारीं। बाबांचे पाशीं दोन प्रहरीं ॥
करितां पादसंवाहन करीं। नवल परी वर्तली ॥ १८ ॥

तो दोन प्रहरचा दरबार। नित्यचि भरे बहुचिकार ॥
त्यांत बाजार आणि रविवार। लोक अनिवार लोटले ॥ १९ ॥

---

१ हातांची अंजुळी.

उजू बाबांचे सन्मुख बैसून। वांकवूनिया खालीं मान ॥
करीत होतों मी पादसंवाहन। नामस्मरण समवेत ॥ २० ॥

माधवरावजी वाम भागीं। वामनराव दक्षिणांगीं ॥
श्रीमंत बुट्टी[1] तये जागीं। सेवेलागीं बसलेले ॥ २१ ॥

काका[2]ही होते तेथेंच बसले। तितक्यांत माधवराव हंसले ॥
कां अण्णासाहेब हे येथें कसले। दाणे हे डसले[3] दिसताती ॥ २२ ॥

ऐसें म्हणूनि कोटा[4]ची अस्तनी। बोटानें स्पर्शतां माधवरायांनीं ॥
कोटाचिया व[5]ळियांमधूनि। दाणे वरूनि आढळले ॥ २३ ॥

तें काय म्हणून पाहूं जातां। डावें कोपर लांब करितां ॥
फुटाणे दिसले खालीं गडबडतां। मंडळी टिपतां देखिली ॥ २४ ॥

टिपून टिपून गोळा केले। पांच पंचवीस फुटाणे भरले ॥
तेथेंच थट्टेस कारण उद्भवलें। ऐसें घडलें कैसेंनी ॥ २५ ॥

तर्कांवरीं चालले तर्क। जो तो विचारांत झाला गर्क ॥
फुटाण्यांचा कोटाशीं संपर्क। विस्मय समस्तां जाहला ॥ २६ ॥

खाकी कोटाच्या वळ्या त्या किती। त्यांत हे दाणे कैसे सामावती ॥
आलेच कोठून कैशा स्थिति। न कळे निश्चिती कवणा हें ॥ २७ ॥

करीत असतां पादसंवाहन। लावूनि नामीं अनुसंधान ॥
मधेंच हें फुटाण्यांचें आख्यान। कैसेनि उत्पन्न जाहलें ॥ २८ ॥

इतुका काळ सेवेंत जातां। कधींच कां ना पडले हे तत्वतां ॥
हावेळ राहिले हीच आश्चर्यता। सकळांच्या चित्ता वाटली ॥ २९ ॥

कोठूनि फुटाणे तेथें आले। वळियांवरी कैसे स्थीरावले ॥
जे ते आश्चर्य करून राहिले। मग बाबा वदले तें परिसा ॥ ३० ॥

---

१ श्रीमंत गोपाळराव बुटी. २ श्री. हरि सीताराम दीक्षित. ३ चिकटलेले ४ अंगांत असलेले शॉर्ट कोटाची. ५ वळकटया.

शिक्षणाच्या विलक्षण पद्धती । अनेकांच्या अनेक असती ॥
बाबा जयांची जैसी गति । शिक्षण देती त्या तैसें ॥ ३१ ॥
पद्धती विचित्र महाराजांची । सरणी स्मरणीय बहु मजेची ॥
अन्यत्र तैशी देखिल्या ऐकिल्याची । नाहीं प्रचीती मजप्रती ॥ ३२ ॥
म्हणती याला वाईट खोडी । एकेकटें खाण्याची गोडी ॥
आज बाजाराची साधूनि घडी । फुटाणे रगडीत हा आला ॥ ३३ ॥
एककटें खाणें बरें नव्हे । ठावी मला त्याची सवे ॥
हेच फुटाणे याचे पुरावे । उगा नवलावें कशास ॥ ३४ ॥
मग मी म्हणे कोणा न देतां । ठावें न खाणें माझिया चित्ता ॥
तेथें या खोडीची कैंची वार्ता । अंगीं चिकटतां चिकटेना ॥ ३५ ॥
बाबा मी आज हा वेळभर । पाहिला नाहीं शिरडीचा बाजार ॥
गेलोंच तरी फुटाणे घेणार ? । मग खाणार हें पुढेंच ॥ ३६ ॥
असेल त्यासही असो गोडी । माझी तों नाहीं ऐसी खोडी ॥
दुजिया न देतां आधीं थोडी । वस्तू मी तोंडीं घालीना ॥ ३७ ॥
मग बाबांची पहा युक्ति । कैसी जडविती निजपदीं भक्ति ॥
ऐकोन ही माझी स्पष्टोक्ति । काय वदती लक्ष द्या ॥ ३८ ॥
संन्निध असेल तयास देसी । नसल्यास तूं तरी काय करिसी ॥
मी तरी काय करावें त्यासी । आठवतोसी काय मज ॥ ३९ ॥
मी नाहीं का तुझ्या जवळ । देतोस काय मजला कवळ ॥
ऐसें फुटाण्याचें हें मीष केवळ । तत्व निश्चळ ठसविलें ॥ ४० ॥
देवता प्राण अग्नी वंचन । वैश्वदेवांतीं अतिथी वर्जन ॥
करूनि करिती जे पिंड पोषण । महदूषण त्या अन्ना ॥ ४१ ॥

---

१ इंद्रियाधिष्ठित व इतर देवता प्राणापानादि पंचप्राण गार्हपत्यादि-पंचाग्नि. २ फसविणें.

वाटेल हें लहान तत्व । व्यवहारीं लावितां अति महत्व ॥
रसास्वादन तों उपलक्षणत्व । पंच विषयत्व या पोटीं ॥ ४२ ॥

विषयीं जयासीं हव्यास । परमार्थ न धरी तयाची आस ॥
तयांवरी जो घालील कास । तयाचा दास परमार्थ ॥ ४३ ॥

"यदापंचाव तिष्ठंते" । या मंत्रें जें श्रुति वदते ॥
तेंच बाबा या थट्टेच्या निमित्तें । दृढ करिते जाहले ॥ ४४ ॥

शब्दस्पर्शरूपगंध । या चतुष्टयाचाही हाच संबंध ॥
किती बोधप्रद हा प्रबंध ॥ कथानुबंध बाबांचा ॥ ४५ ॥

मन बुद्ध्यादि इंद्रियगण । करूं आदरितां विषयसेवन ॥
करावें आधीं माझें स्मरण । तें मज समर्पण अंशांशें ॥ ४६ ॥

इंद्रियें विषयांवीण राहती ॥ हें तों न घडे कल्पांतीं ॥
ते विषय जरीं गुरुपदीं अर्पिती । सहजीं आसक्ति राहील ॥ ४७ ॥

काम तरी मद्विषयींच कामावें । कोप आल्या मजवरींच कोपावें ॥
अभिमान दुराग्रह समर्पावे । भक्तीं वहावे मत्पदीं ॥ ४८ ॥

काम क्रोध अभिमान । वृत्ती जंव उठती कडकडून ॥
मी एक लक्ष्य लक्षून । मजवरीं निक्षून सोडाव्या ॥ ४९ ॥

क्रमेंक्रमें येणेपरी । वृत्ति निकृंतन करील हरी ॥
मग या विखारत्रयाच्या लहरी । तो परिहरील गोविंद ॥ ५० ॥

किंबहुना हें विकार जात । मत्स्वरूपींच लय पावत ॥
किंवा मद्रूपचि तें स्वयें होत । विश्रामत मत्पदीं ॥ ५१ ॥

ऐसें होतां अभ्यसन । वृत्ति स्वयेंच होती क्षीण ॥
कालांतरें समूल निर्मूलन । वृत्तिशून्य मन होई ॥ ५२ ॥

---

१ विषयांवर २ कठोपनिषद् अ० २ वल्ली ३ मं. १०.

गुरू असे निरंतर संन्निधी। ऐसी वाढतां दृढ बुद्धी ॥
तयास या ऐसिया विधी। विषय न बाधी कदाही ॥ ५३ ॥

जेथ हा सद्भाव ठसला। तेथची भवबंध उकलला ॥
विषयोविषयीं गुरू प्रकटला। विषयचि नटला गुरुरूपें ॥ ५४ ॥

यत्किंचित विषय सेवनीं। बाबा आहेत संन्निधानीं ॥
सेव्या सेवता विचार मनीं। सकृद्दर्शनीं उठेल ॥ ५५ ॥

असेव्य विषय सहजचि सुटे। व्यसनी भक्ताचें व्यसन तुटे ॥
असेव्यार्थीं मनही विटे। वळवितां नेहटें[1] हें वळण ॥ ५६ ॥

विषय नियमनीं होई सादर। वेद त्या नियमाचा आकर[2] ॥
विषय सेवी मग नियमानुसार। स्वेच्छाचार वर्तेना ॥ ५७ ॥

ऐसी सवयी लागतां मना। क्षीण होती विषयकल्पना ॥
आवडी उपजे गुरुभजना। शुद्धज्ञाना अंकुर ये ॥ ५८ ॥

शुद्ध ज्ञान लागतां वाढी। देहबुद्धीची तुटे बेडी ॥
ते बुद्धि दे अहंब्रम्हीं बुडीं। सुख निर्वडी मग लाहे ॥ ५९ ॥

जरी हा देह क्षणभंगुर देख। तरी हा परम पुरुपार्थ साधक ॥
जो प्रत्यक्ष मोक्षाहून अधिक। कीं भक्तियोगप्रदायक हा ॥ ६० ॥

चारी पुरुषार्थांच्यावरी। या पंचम पुरुपार्थाची पायरी ॥
कांहीं न पावे या योगाची सरी। अलौकिक परी भक्तीची ॥ ६१ ॥

गुरु सेवेनें जो होई कृतार्थ। तया आकळे हें वर्म यथार्थ ॥
भक्तिज्ञान वैराग्य स्वार्थ। तोचि परमार्थ पावेल ॥ ६२ ॥

गुरु आणि देव यांत। भेद पाही जयाचें चित्त ॥
तेणें अखिल भागवतांत। नाहींच भगवंत देखिला ॥ ६३ ॥

---

१ दृढाभ्यासानें २ मूळठिकाण.

वाचिलें अखिल रामायण। ठावी न रामाची सीता कोण ॥
सांडूनिया द्वैत दर्शन। गुरुदेव अभिन्न जाणावे ॥ ६४ ॥

घडतां गुरुसेवा निर्मळ। होईल विषयवासना निर्मूळ ॥
चित्त होईल शुद्ध सोज्वळ। स्वरूप उज्वळ प्रगटेल ॥ ६५ ॥

असो इच्छाशक्ति होतां प्रबळ। फुटाणे बाबांचे हातचा मळ ॥
याहून विलक्षण करितां खेळ। त्यां काळवेळ लागेना ॥ ६६ ॥

केवळ पो.ाचिया ओढी। ऐंद्रजाली लौकिकी गारोडी ॥
फिरवून भारली हाडाची कांडी। पदार्थ काढी मानेतो ॥ ६७ ॥

साईनाथ अलौकिक गारोडी। काय तयांच्या खेळाची प्रौढी ॥
इच्छा होतां न भरतां चिपडी। फुटाणे काढील अगणीत ॥ ६८ ॥

परी या कथेचें सार काय। तेथेंच आपण घालूं ठाय ॥
पांचा पोटीं कोणताही विषय। बाबांशिवाय सेवूं नये ॥ ६९ ॥

मनास देतां हो शिकवण। वेळोवेळीं होईल आठवण ॥
देतां घेतां साई चरण। अनुसंधान राहील ॥ ७० ॥

हे शुद्ध ब्रह्म सगुण मूर्ति। नयनासमोर राहील निश्चिती ॥
उपजेल भक्ति मुक्ति विरक्ति। परम प्राप्ति लाधेल ॥ ७१ ॥

नयनीं देखतां सुंदर ध्यान। हरेल संसार भूक तहान ॥
हरपेल ऐहिक सुखाचें भान। मन समाधान पावेल ॥ ७२ ॥

ओवी नाठवे आठवूं जातां। परी ती आठवे जात्यावर बसतां ॥
तैसीही चणकलीला कथितां। सुदामकथा आठवली ॥ ७३ ॥

---

१ जो पाहिजे तो. २ एकक्षण.

एकदां रामकृष्ण सुदामा। सेवीत असतां गुर्वाश्रमा[1] ॥
लांकडें आणावयाचे कामा। कृष्ण बलरामा पाठविलें ॥ ७४ ॥
गुरुपत्नीचिया नियोगें[2]। कृष्ण बळराम अरण्यमार्गें ॥
निघाले मात्र तों तयांच्या मागें। सुदामा संगें पाठविला ॥ ७५ ॥
तयापाशीं दिधले चणे। क्षुधा लागतां फिरतां अरण्यें ॥
तिघांही हें भक्षण करणें। गुरुपत्नीनें आज्ञापिलें ॥ ७६ ॥
पुढें रानांत कृष्ण भेटतां। "दादा तहान लागली म्हणतां" ॥
फुटाण्याची वार्ता न करितां। परिसा वदता झालातें ॥ ७७ ॥
अनशेपोटीं पाणी न प्यावें। म्हणे सुदामा क्षणैक विसांवे[3] ॥
परी न वदे हे चणे खावे। कृष्ण विसावे मांडीवर ॥ ७८ ॥
पाहून लागला कृष्णाचा डोळा। सुदामा चणे खाऊं लागला ॥
दादा कायहो खातां हा कसला। आवाज वदला कृष्ण तदा ॥ ७९ ॥
कायरे खाया आहे येथें। थंडीनें द्विज[4]पंक्ती थुडथुडते ॥
विष्णु सहस्त्र नामही मुखातें। स्पष्टोच्चारितें येईना ॥ ८० ॥
ऐकून हें सुदाम्याचें उत्तर। सर्वसाक्षी कृष्ण परात्पर ॥
म्हणे मलाही स्वप्न खरोखर। पडलें बरोबर तैसेंच ॥ ८१ ॥
एकाची वस्तू दुजा खातां। कायरे खातोस ऐसें वदतां ॥
खाऊं काय माती तो म्हणतां। वाणी तथा[5]स्तुता प्रगटली ॥ ८२ ॥
अरे हें स्वप्नचि बरें दादा। आपण मजवीण खाल का कदा ॥
खातां काय हा प्रश्नही तदा। स्वप्नाच्या नादांत पुसियेला ॥ ८३ ॥
पूर्वाश्रमीं सुदामजीला ॥ असती ठावी कृष्णलीला ॥
तरी हा नसता प्रमाद घडला। नसता भोगिला परिणाम ॥ ८४ ॥

---

१ गुरु सांदीपनी यांच्या आश्रमीं सेवा करीत असतां. २ आज्ञेनें. ३ विसावा घे. ४ दांत. ५ तसेंच होवो.

तो तरी काय साधारण । अठरा विश्वे दारिद्र्य धन ॥
तरी एकेकटे खाती जे जन । त्यांनीं हें स्मरण ठेवावें ॥ ८५ ॥

कृष्ण परमात्मा जयाचा सखा । ऐसा हा भक्त सुदाम्यासारिखा ॥
नीतीस यत्किंचित होतां पारखा । पावला धोका संसारीं ॥ ८६ ॥

तोच स्वस्त्री कष्टार्जित । प्रेमें मुठभर पोहे अर्पित
कृष्ण होऊनि प्रसन्नचित्त । ऐश्वर्य तृप्तकरी तया ॥ ८७ ॥

असो आतां आणीक एक । वार्ता कथितों बोधप्रदायक ॥
आधीं आनंद विनोद सुख । बोध प्रमुख जी अंतीं ॥ ८८ ॥

कोणास आवडे परमार्थ बोध । कोणास तर्कयुक्ति वाद ॥
कोणास आवडे थट्टा विनोद ॥ आनंदी आनंद सकळांतें ॥ ८९ ॥

हीही होती एक थट्टा । बाईबुवा पेटले हट्टा ॥
साई दरबारीं माजला तंटा । तुटला न बट्टा लागतां ॥ ९० ॥

हीही कथा परम सुरस । श्रोतयां आनंददायी बहुवस ॥
भक्त भांडतां अरस परस । हास्य रस पिकेल ॥ ९१ ॥

भक्त दामोदर* घनःश्याम । बावरे जयाचें उपनाम ॥
अण्णा चिंचणीकर टोपण नाम । प्रेम निःसीम बाबांचें ॥ ९२ ॥

---

* यांना अण्णा चिंचणीकर या नांवानें बहुधा ओळखीत. हे व यांचें कुटुंब हीं दोहींजणें श्री साईबाबांची फार भक्ती करीत. हीं दोघें कित्येक वर्षें त्यासाठीं शिर्डीसच जाऊन राहिलीं होतीं. अण्णाचें कुटुंब थोडे वर्षावर आपले गांवीं असतां वारलें व त्यांचे पाठीमागून लौकरच अण्णाही आपले गावीं असतांच कैलासवासी झाले. त्यांनीं आपली स्थावरजंगम सर्व इस्टेट मोठ्या प्रेमानें श्रीचे खर्चासाठीं श्रीशिर्डी संस्थानास अर्पण केली. या मासिकाचा शके १८४५ चा अंक १२ यांत त्यांचे मृत्यूपत्राची नक्कल छापली आहे.

स्वभाव मोठा खरमरीत। कोणाचीही न धरित मुर्वत ॥
उघड बोलणें विहिताविहित। हिताहित पाहती ना ॥ ९३ ॥
वृत्ती अण्णाची जितकी कडक। तितकीच सालस आणि सात्विक ॥
माथें जैसी भरलेली बंदुक। लावितां रंजूक भडका घे ॥ ९४ ॥
सकळ कामीं तडका फडकी। उधारीची वार्ता न ठाउकी ॥
न धरी कुणाची भीडभाड कीं। रोखठोकी व्यवहार ॥ ९५ ॥
वेळीं धरवेल विस्तव हातीं। अण्णा तयाहून प्रखर अती ॥
परी ही निष्कपट स्वभाव जाती। तेणेंच प्रीति बाबांची ॥ ९६ ॥
असेंच एकदां दोनप्रहरीं। मशीदींत भर दरबारीं ॥
वामहस्त कठड्यावरी। बैसली स्वारी बाबांची ॥ ९७ ॥
बाबा पाहती तटस्थपणें। नकळत लावीत भक्तांचीं भांडणें ॥
संपतां रागावणें वा रुसणें। उभयां समजावणें अखेर ॥ ९८ ॥
कोणी बाबांची कूस दावीत। कोणी पादसंवाहन करीत ॥
कोणी पाठपोट चेपीत। सेवा करीत ये रीती ॥ ९९ ॥
बाबा बालब्रह्मचारी। उर्ध्वरेते शुद्धाचारी ॥
करूंदेत सेवा चाकरी। नरनारीं समस्तां ॥ १०० ॥
अण्णा बाहेर ओणवे राहती। हळूहळू वामहस्त दाबिती ॥
तों उजवे बाजूची परिस्थिति। स्वस्थ चित्तीं ऐकावी ॥ १०१ ॥
तिकडे होती एक बाई। अनन्य भक्त बाबांचे पायीं ॥
बाबा जीस म्हणत आई। मावशीबाई जन लोक ॥ १०२ ॥
मावशीबाई म्हणत सर्व। वेणूबाई मूळ नांव ॥
कौजलगी हें आडनांव। अनुपम भाव साईपदीं ॥ १०३ ॥
अण्णाची उलटली पन्नाशी। तोंडात नव्हती बत्तीशी ॥
पोक्त वयस्करही ती मावशी। तंटा उभयाशीं उद्भवला ॥ १०४ ॥

अण्णा सहकुटुंब करीत सेवा। आई होती विगतधवा ॥
दाबितां बाबांचे पोट कुसवा। नावरे निश्वास[1] तियेस ॥ १०५ ॥

श्रीसाई सेवेसी सबळ। मावशीबाई मनाची निर्मळ ॥
उभय हस्तीं घालूनिपिळ। मांडली मळणी पोटाची ॥ १०६ ॥

पाठीमागून निरणावेरी[2]। धरूनि बाबांस दोहीं करीं ॥
दाबदाबून घुसळण करी। जैसी डेरी[3] ताकाची ॥ १०७ ॥

साईनामीं लावूनि लय। मावशीबाई दाबी निर्भय ॥
बाबाही न करीत हायहूय। वाटे निरामय जणूं तयां ॥ १०८ ॥

दावण्याची विलक्षण परी। पोटपाठ सपाट करी ॥
प्रेमचि तें परी ते अवसरीं। दया अंतरीं उपजवी ॥ १०९ ॥

साईच हें निष्कपट प्रेम। देऊनि घेती सेवा अनुत्तम ॥
कीं तें निजस्मरण अविश्रम। घडोहो क्षेम भक्तांस ॥ ११० ॥

आपुली तपश्चर्या ती किती। जेणें लाधावी ही संतसंगती ॥
परी साईच दीनवत्सल निश्चितीं। उपेक्षीती न भक्तांतें ॥ १११ ॥

काय त्या हेलकाव्यांचि कुसरी। बाबा हालत खालींवरीं ॥
तीही हाले तैशिया परी। नवल परी ही सेवेची ॥ ११२ ॥

अण्णा ओणवे परी स्थीर। बाई आपुल्या सेवेंत चूर ॥
तेणें होई मुख खालवर। मग काय प्रकार वर्तला ॥ ११३ ॥

साई सेवेचिया सुखा। पिळितां पोट खातां झोका ॥
सन्निध अण्णाचिया मुखा। आलें अवलोका मुख तिचें ॥ ११४ ॥

पाहूनिया ऐसी संधी। मावशीबाई मोठी विनोदी ॥
म्हणे कायहो अण्णा नादी। मुका आधीं मागे मज ॥ ११५ ॥

---

१ श्वासोश्वास २ नेसण्याचे धोत्राची गांठ जेथें येते तो पोटाचा पुढील भाग ३ माथणी

पिकल्या केसाची लाज नाहीं। घेतोस माझा मुका पाहीं ॥
ऐसें वदतां मावशीबाई। अण्णा बांही सरसावी ॥ ११६ ॥
म्हणे मी इतुका थेरडा। मी काय मूर्ख अगदींच वेडा ॥
तूंच तोंड लावुनी तोंडा। सजलीसीं भांडाया मजसीं ॥११७॥
पाहूनिया मातली कळ। बाबांस तया दोघांची कळकळ ॥
करावया दोघांसी शीतळ। युक्ति प्रबळ योजिती ॥ ११८ ॥
प्रेमें म्हणती अरे अण्णा। उगाच रे कां मांडिला दणाणा ॥
अनुचित काय तेंच समजेना। मुका घेतांना आईचा ॥ ११९ ॥
परिसोनी मनीं दोन्हीं विरमलीं। विनोदवाणी ठायींच जिरली ॥
सप्रेम हास्या उकळी फुटली। थट्टा ती रुचली अवघियां ॥ १२० ॥
पाहूं जातां कथा थोडी। मार्मीक श्रोते घेतील गोडी ॥
ठाय कैसा घालावा हे परवडी। कथेंत रोकडी दिसेल ॥ १२१ ॥
माय लेकांत जैसी प्रीति। प्रेमबुद्धी उभयतांत असती ॥
तेथेंही कळ उद्भवली नसती। क्रोध वृत्ती उठतीच न ॥ १२२ ॥
चाबुकें हाणिता हांसे उसळे। फुलाच्या मारें रडें कोसळे ॥
वृत्तीचे तरंग भावना बळें। कोणास नकळे अनुभव हा ॥ १२३ ॥
नवल बाबांची सहज युक्ति। बोल बोलती समयोचिती ॥
जेणें श्रोते अंतरीं निवती। बोधही घेती तात्काळ ॥ १२४ ॥
ऐसेच एकदां पोट रगडतां। उपजली बाबांच्या परमभक्ता ॥
कळकळ दया आणि चिन्ता। तिची अतिरेकता पाहूनी ॥ १२५ ॥
म्हणती बाई दया करा। ही का अंग दाबण्याची तऱ्हा ॥
अंतरीं थोडी कींव धरा। तुटतील शिरा बाबांच्या ॥ १२६ ॥
कानीं पडतां इतुकीं अक्षरें। बाबा स्थानावरूनि सत्वरें ॥
घेऊनि अपुला सटका निजकरें। भूमी प्रहारें ताडिली ॥ १२७ ॥

१ अस्तन्या.

चढली वृत्ती दुर्धर क्षोभा । समोर कोण राहील उभा ॥
नेत्र खदिरांगार प्रभा । फिरती सभोवार जैं ॥ १२८ ॥

अंधारीं मार्जाराचीं बुबुळें । तेवीं चमकती दिवसा डोळे ॥
वाटे नयनींचिया ज्वाळें । आतांच जाळीतील सृष्टी ॥ १२९ ॥

सटक्याचें टोंक दोहातीं धरलें । पोटाचिया खळगींत खोंचलें ॥
दुजें खांबांत समोर रोविलें । घट्ट कवळिलें खांबाला ॥ १३० ॥

सटका लांब सव्वाहात । शिरला वाटे सबंध पोटांत ॥
आतां स्फोट होऊनि प्राणांत । ओढवेल क्षणांत तैं वाटे ॥ १३१ ॥

खांब अढळ तो काय हाले । बाबा जवळी जवळी भिडले ॥
खांबास पोटाशीं घट्ट आवळिलें । पाणी पळविलें देखत्यांचें ॥१३२॥

आतां होईल पोटाचा स्फोट । जो तो तोंडात घाली बोट ॥
बाप हा काय प्रसंग दुर्घट । ओढवलें संकट दुर्धर ॥ १३३ ॥

ऐसी लोक करिती चिंता । काय करावें या आकांता ॥
एवढें संकट त्या मावशीकरितां । भक्ताधीनता हें ब्रीद ॥ १३४ ॥

कधीं कोणीही सेवा करितां । मध्येंच दर्शवितां अनुचितता ॥
किंवा सेवेकऱ्यास कोणी बोलतां । बाबांचे चित्ता खपेना ॥ १३५ ॥

भक्ता प्रेमळा आलें जीवा । मावशीबाईस ईशारा द्यावा ॥
साईबाबांस आराम व्हावा । परिणाम यावा कां ऐसा ॥ १३६ ॥

असो देवास आली करुणा । शान्तता उद्भवली साईचें मना ॥
सोडूनिया ते भयप्रद कल्पना । येऊनि आसना बैसती ॥ १३७ ॥

भक्त प्रेमळ जरी निधडा । बाबांचा स्वभाव पाहूनि करडा ॥
लाविला तेथूनि कानास खडा । घेतला धडा पुढारा ॥ १३८ ॥

तेव्हांपासूनि निश्चय केला । जावें न कोणाच्याही वाटेला ॥
येईल जैसें ज्यांचे मनाला । तैसें तयाला करूं द्यावें ॥ १३९ ॥

समर्थ स्वयें सामर्थ्यवंत । निग्रहानुग्रह ज्ञानवंत ॥
गुणावगुण सेवक जनांत । आपण किमर्थ पहावे ॥ १४० ॥
एकाची सेवा साईस सुखकर । दुजयाची ती असती प्रखर ॥
हे तरी निजबुद्धीचे विकार । खरा प्रकार आकळेना ॥ १४१ ॥
असो आतां हा थट्टा विनोद । घेणारा घेईल यांतील बोध ॥
साईकथा रसामोद । भक्तमकरंद सेवोत ॥ १४२ ॥
हेमाड साईपदीं लीन । पुढील अध्याय याहूनि गहन ॥
भक्त दामोदराची इच्छा पूर्ण । साई दयाघन करितील ॥ १४३ ॥
तोही मोठा चमत्कार । दामोदर संसारत्रस्त फार ॥
तयास पाचारून आपुले समोर । घालविला घोर तयाचा ॥१४४॥

इति श्री संतसज्जन प्रेरिते । पंत हेमाड विरचिते ॥
श्रीसाईसमर्थ सच्चरिते । विनोद विलसितं नाम ॥
चतुर्विंशतितमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्री सद्गुरू साईनाथार्पणमस्तु शुभं भवतु ॥